

Beste leden en relaties,

De kogel is door de kerk, de Kei wordt gesloopt

Als je in Reusel over het Kerkplein loopt, dan kan het je niet ontgaan zijn. Het markante gebouw tegenover het nog markantere gemeentehuis wordt momenteel gesloopt. Het zal plaats maken voor een compleet nieuw cultureel & maatschappelijk ontmoetingscentrum, een multifunctionele accommodatie: MFA De Kei.

Van Parochiehuys De Kei in 1962 naar Cultureel Centrum De Kei anno nu; het markante gebouw heeft veel meegemaakt. Het is evenwel niet het gebouw wat De Kei tot een levendig centrum en de gemeenschappelijke huiskamer van Reusel maakt, zelfs niet de onontbeerlijke gebruikers als verenigingen en instellingen, maar juist de individuele mensen die elkaar hier hebben ontmoet.

Om dit feit te gedenken en om de herinnering aan dit verleden vast te leggen, zal de Heemkunde Werkgroep Reusel hier het komende jaar de nodige aandacht aan besteden. Jullie horen nog van ons.

Maar onze lezers hoeven voor de nodige nieuwtjes, feiten en heemkundige wetenswaardigheden niet te wachten tot de nieuwbouw klaar is. De mei aflevering van onze nieuwsbrief ligt hierbij al weer voor je.

Bestuur en Werkgroep Communicatie.

Dodenherdenking Reusel

Op donderdag 4 mei zijn in Reusel, met een ingetogen bijeenkomst, alle slachtoffers herdacht die vielen bij alle wereldwijde conflicten.

In bijzijn van veel aanwezigen en omringd door stemmige muziek van harmonie en koor opende de voorzitter van het Comité 4 en 5 mei de bijeenkomst. Hierna werden om klokslag acht uur twee minuten stilte in acht genomen.

Na de kranslegging door de burgemeester met een veteraan en vervolgens door het publiek, hield burgemeester van de Ven haar toespraak voor de aanwezigen. Daarna legden kinderen bloemen bij het monument voor de burgerslachtoffers.

Op de begraafplaats werden de strijders van de Britse 53th Welch Division herdacht met bloemen en de Last Post waarna een defilé langs de graven volgde.

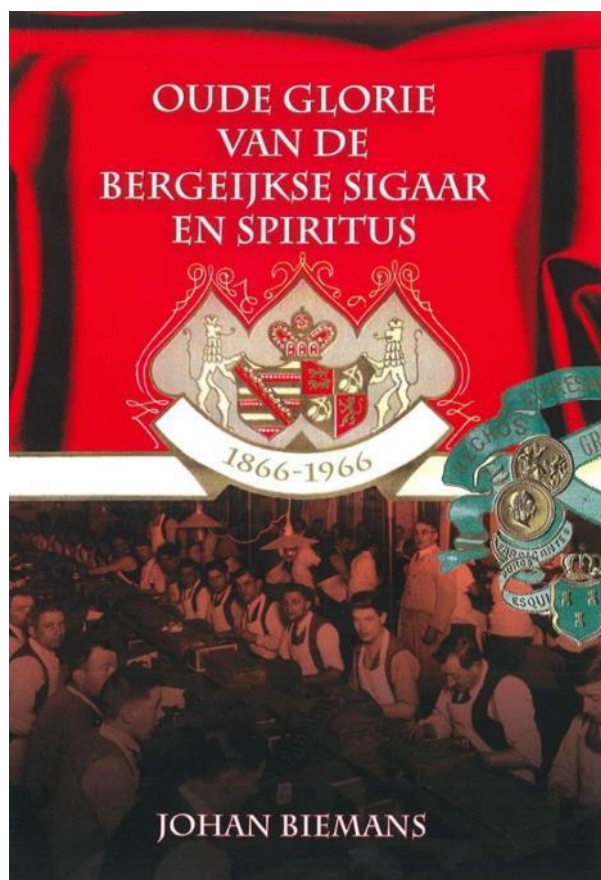

Een indrukwekkende herdenking die tot nadenken stemde in onze huidige tijd.

Uit de bibliotheek van de HWR

**Oude glorie van de Bergeijkse sigaar en spiritus
(1866 – 1966).**

Auteur: Johan Biemans.

Johan Biemans beschrijft in ruim veertig hoofdstukjes het wel en wee van de Bergeijkse sigarenindustrie. Het boek begint met een aantal hoofdstukken van algemene aard zoals de werkgelegenheid, een sfeerbeeld van de 19^e/20^e eeuw en een algemeen deel over het handmatig produceren van sigaren. Het interview met Sjakske Hoeks, waarin de verteller grotendeels letterlijk geciteerd wordt, zet de toon.

Daarna gaat het verder met een alfabetisch geordende opsomming van de sigarenfabrikanten, met de naam van het bedrijf, de vaak zeer fantasierijke benamingen van hun bolknakken, sprietjes en wat dies meer zij. Bovendien de start, bloei en teloorgang van het desbetreffende bedrijf. Ook waren er opmerkelijke zaken: bijvoorbeeld een fabrikant was ook burgemeester; de “graaf van Bergeijk” was geen sigarenmerk uit Bergeijk, maar een sigarenbandjesproduct uit Roosendaal.

Als konijn uit de hoge hoed blijken er ook nog twee spiritusfabrieken in Bergeijk een kort bestaan geleid te hebben. De spiritusfabrieken gebruikten aardappelen als grondstof en omdat dit slechts seizoensarbeid opleverde, was een tweede product nodig: koolzuur. De concurrentie op de koolzuurmarkt was echter zodanig, dat de bedrijven na enkele jaren faillieerden.

Uit het HWR archief

Overeenkomst met Dr. Thomas Anderegg uit
Bladel in 1852.

Administratief Archief Reusel [28 februari 1852]

NAMEN.	VOORNAMEN.	BEROEP.	GEBORTELIJD OF OUDERDOM.
Anderegg	Thomas.	Platteland Land- en Vroedmeester.	in 1842 Bladel Amst.

Thomas Anderegg werd in 1842 in Bladel
ingeschreven als “Plattelands heel- en
vroedmeester.

*De ondergetekende leden van het Gemeentebestuur
van Reusel, ter eene, en den Thomas Anderegg heel
en vroedmeester wonende te Bladel ter andere zijde:
Verklaren beide te zijn overeen gekomen:*

*1^e Dat den ondergeteekende ter andere zijde zijne
eene jaarlijkse zeker toelage of tractement van
vijftig gulden uit de gemeente kas zal genieten, voor
genus heel en verloskundige hulp met inbegrip van
de benodigde geneesmiddelen, van alle zoodanige
armlastigen bij gemeente als door burgemeester,
wethouders eenen nominatieven staat aan te wijzen
persoonen; als mede voor keuren van
schutterpligtigen of koepokkenentingen in deze
gemeente, op bepaalde tijden in het jaar zulks
tegen verdere toelage uit de gemeente kas worden
toegekend.*

*2^e De verlossingen in het algemeen van vrouwen
ene niet in sub no 1 vermeld te bepalen op eene
somma van twee gulden, mits voorafgaande
kennisgeving zullende bij onverhoopsche toevallen
waarbij de tegenwoordigheid van den
verloskundiggen onder vooraf gemelde kramingenis
moet verrigt worden, slechts vijf gulden in rekening
moeten gebracht worden.*

3e De visites door de geheele gemeente van personen mede in sub 1 niet begrepen, op vijftig cents.

Wordende de tegenwoordige overeenkomst gerekend te zijn in te gaan den 1^{en} januarij dezès jares en verbindt beschouwd zo lang de partijen zulks wederzijdsch zullen goed vinden mits de ander drie maanden alvorens op of afzegging te doen.

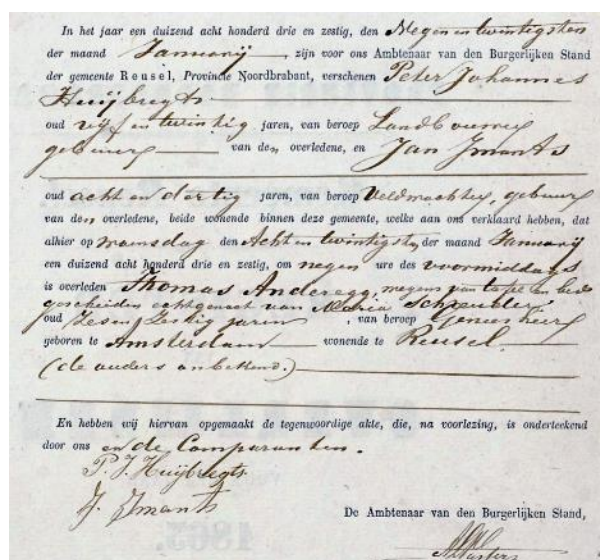
En is dit in deze in duplo opgemaakt en door partijen getekend heden den 28 februarij 1852.

getekend: Th. Anderegg

A.L. Vosters burgemeester

J.C. Willekens

N. Roijmans

De overlijdensakte van Thomas Anderegg, overleden op 28-01-1863 te Reusel

Delpher – nieuwe zoekmogelijkheid bij tijdschriften: filteren op onderwerp

Voor de gebruikers van Delpher; misschien heb je het al gemerkt: sinds enkele weken kun je ook op onderwerp filteren in de tijdschriftcollectie.

Wil je bijvoorbeeld weten welke historische tijdschriften over geneesmiddelen er beschikbaar zijn? Of ben je benieuwd hoe men vroeger dacht

over kraamzorg? Als je zoekt op tijdschriften, vind je deze nieuwe functionaliteit links van de zoekresultaten onder het kopje 'Onderwerp'. Daarnaast kun je ook een onderwerp kiezen als je naar 'Uitgebreid zoeken' gaat.

Opgelet, het gaat om een bètaversie: deze nieuwe functionaliteit werkt goed genoeg om aan Delpher toe te voegen, maar is nog wel in ontwikkeling. Dat betekent dat de trefwoorden nog gewijzigd en bijgeschaafd worden. Het kan dus zijn dat je onjuist toegekende of dubbele trefwoorden tegenkomt. Daarnaast zijn er op dit moment ook tijdschrifttitels die nog geen trefwoord hebben.

Even een opfrisbeurt nodig over hoe je het beste zoekt? Lees meer over filteren in tijdschriften en uitgebreid zoeken in de handleiding:

<https://bit.ly/3lwzy5>

Openbare bevolkingsgegevens op website RHCE

Het RHCE is sinds 2006 bezig met het digitaliseren van de bevolkingsgegevens van alle 20 aangesloten gemeenten. De meeste openbare bevolkingsgegevens (registers burgerlijke stand) van de bij het RHCE aangesloten gemeenten zijn inmiddels gedigitaliseerd en gepubliceerd op www.rhc-eindhoven.nl.

De gegevens bestaan uit doop-, trouw- en begraafregisters (retro-akten van de burgerlijke stand) (eind 16e eeuw t/m 1810), bevolkingsadministratie (1810 t/m ca. 1920), Burgerlijke standregisters van geboorteakten (1811 t/m 1922), huwelijksakten (1811 t/m 1947) en overlijdensakten (1811 t/m 1972).

Daarnaast is het RHCE de bewaard gebleven overlijdensverklaringen van artsen uit de 19e en begin 20e eeuw aan het digitaliseren, die zich in diverse gemeentelijke archieven bevinden. Overlijdensverklaringen (ook wel doodsbriefjes genoemd) werden opgesteld door de dokter na het overlijden van een persoon. Het opstellen van een doodsbriefje bij overlijden was sinds 1865 verplicht. Het briefje ging vervolgens naar de ambtenaar van de burgerlijke stand, waarna de overlijdensakte opgemaakt werd. Doodsbriefjes vermelden, in tegenstelling tot overlijdensakten,

de doodsoorzaak en zijn daarom een mooie bron voor stamboomonderzoekers.

De “Verklaringen van doodsoorzaken” in de periode 1900-1937 van de gemeente Reusel zijn hier te vinden: <https://bit.ly/3MQwwDe>.

Scannen en fotograferen - tips van Brabant Cloud

Mooie afbeeldingen zijn het visitekaartje van je collectie. Om te zorgen dat je collectie mooi gedigitaliseerd wordt moet je rekening houden met verschillende vragen. Welke camera- of scannerinstellingen moet ik gebruiken en hoe sla ik mijn bestanden op?

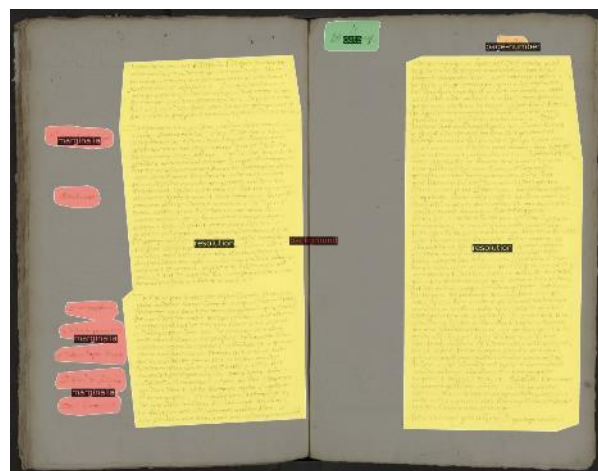

Het antwoord op deze en andere vragen vind je in het helpportaal van Brabant Cloud op de pagina Scannen en fotograferen: <https://bit.ly/3pNfeOP>. Je vindt hier tips en documentatie over bestandsformaten, scanwaarden en fotografie. Heb je nog vragen of opmerkingen neem dan contact op met de helpdesk op helpdesk@brabantcloud.nl.

Software om historische teksten te transcriberen nu open source beschikbaar

Een software-programma dat speciaal is ontwikkeld om gescande historische documenten digitaal leesbaar en doorzoekbaar te maken, is door het Humanities Cluster van de KNAW open source beschikbaar gesteld. Dit is interessant voor onderzoekers aangezien het ontcijferen van handschriften in archieven soms een flinke uitdaging is.

De transcriptie-software Loghi is volgens de onderzoekers zeer nauwkeurig en geeft tot minstens 96 procent correcte transcripties. Hierdoor is Loghi geschikt voor erfgoedorganisaties die historische, slecht leesbare teksten beschikbaar en doorzoekbaar willen maken voor bezoekers en onderzoekers. De software is open source, wat betekent dat het beschikbaar is voor iedereen en dat het kan worden aangepast aan de eigen specifieke behoeften.

Loghi kan uiteenlopende teksten ontcijferen, zowel handgeschreven, getypt als gedrukte. De software doet dat in twee stappen. Eerst stelt het vast op welke lijn een regel loopt, de zogenaamde baseline. Op die manier weet de software welke zinnen bij elkaar horen. Daarna zet Loghi het plaatje van de tekst om naar digitale tekst. Door deze twee stappen houdt het programma niet alleen rekening met aantekeningen in de kantlijn of tussen regels, maar ook met teksten die verticaal zijn geschreven in bijvoorbeeld tabellen. De software herkent al die verschillende vormen van tekst en

geeft de digitale weergave daarvan in de juiste context weer.

De software is deels gebaseerd op andere open source software en is al met succes toegepast bij enkele grote projecten van het Huygens Instituut waarbij de Resoluties van de Staten-Generaal en verslagen van de VOC digitaal toegankelijk worden gemaakt. Van documenten van de Staten-Generaal is al een prototype met getranscribeerde teksten beschikbaar. In de komende jaren komen de getranscribeerde teksten online beschikbaar.

Tentoonstelling “FIETS!”

Museum de Vier Quartieren in Oirschot heeft een tentoonstelling ingericht rond de antieke fiets. De tentoonstelling laat in een notendop de technische en maatschappelijke ontwikkeling van de fiets in de 19e eeuw zien. FIETS! is gerealiseerd in samenwerking met leden van historische rijwielvereniging ‘De oude fiets’ en is te zien tot en met 30 september.

Voor na 1870 maakte de fiets een enorme ontwikkeling door. Van de ‘bottenschudder’ met houten wielen via de hoge bi – de fiets met het grote voorwiel – naar de veiligheidsfiets met ketting en luchtbanden. In de begintijd was de fiets alleen weggelegd voor rijke mensen als tijdverdrijf en sport. Pas veel later wordt de fiets een dagelijks vervoermiddel voor de hele samenleving.

Te zien op dinsdag tot en met zondag van 13.00 tot 16.30 uur in Museum de Vier Quartieren, Sint Odulphusstraat 11, Oirschot.

Uitnodiging Erfgoedevenement bij het RHCE

Via het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven ontvingen we onderstaande uitnodiging.

regionaal historisch centrum eindhoven

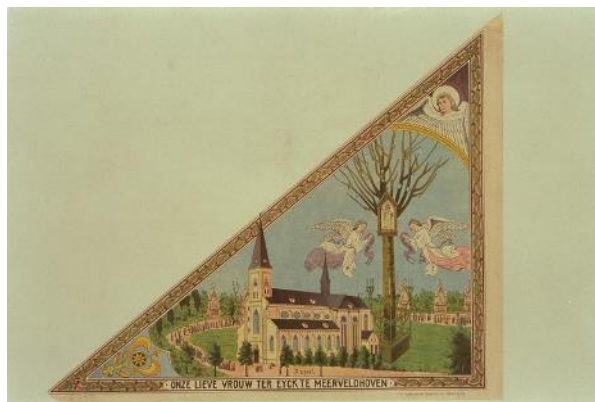
Op donderdag 15 juni ben je van harte welkom bij het RHCE. We beginnen de middag om 13.30 uur met een presentatie door Stichting Historische Geografie Brabant. Daarna lichten RHCE-ers Roos Hoebens en Manon van der Linden het samenwerkingsproject BrabantinBeelden toe. Simone Vermeeren verzorgt tot slot een presentatie over Brabantse missionarissen in Chicago aan het einde van de 19e eeuw. Rond 15.30 uur sluiten we af.

Wil jij je aanmelden voor deze bijeenkomst?

Reageer dan via de mail (m.kitslaar@rhce-eindhoven.nl).

Meimaand – Mariamaand

Voor katholieken was het vroeger een vanzelfsprekendheid: meimaand was Mariamaand. Men trok dan niet alleen naar bijvoorbeeld Antwerpen voor werk of plezier, maar ook op bedevaart. Veelvuldig werd er dan een souvenirkje gekocht. Vaak een mooi bedevaartvaantje, dat werd vastgemaakt op een fiets of auto en diende ter bescherming.

Een mooie collectie is te vinden op de website van Brabants Erfgoed: <https://bit.ly/3IE3HHX>. Naast Antwerpen, vinden we hier ook vaantjes uit onder andere Boxtel, Kevelaer, Meerveldhoven, Ommel, Roermond en Scherpenheuvel.

Neergeschoten!!! Gered door de pilotenlijn

Dit is de titel van een openluchtspel geschreven door oud-Reuselaar Kees van Kemenade.

In Nederland hebben we tijden gekend waarin we niet in vrijheid konden leven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben o.a. de Engelsen zich ingezet voor onze vrijheid. Maar niet alleen de Engelsen... Hierover maakte Toneelvereniging In de Kèkert een openluchtvoorstelling die te zien is in Esbeek. Beleef deze spannende voorstelling!

Praktische informatie:

Datum: woensdag 31 mei, vrijdag 2, zaterdag 3 en zondag 4 juni. Tijd: 20.00 – 22.00 uur.

Locatie: Boerderij de Koekoek, Torenlaan 2, Esbeek.

Kosten: €15 euro.

Aanmelden en meer informatie via website van toneelvereniging in de Kèkert:

<https://indekekert.nl/kaartje-kopen/>

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

Nieuwsbrief BHIC – mei 2023:

<https://bit.ly/3WvehGJ>

Nieuwsbrief Brabants Heem – mei 2023:

<https://bit.ly/43iv96t>

Nieuwsbrief Brabants Erfgoed – mei 2023:

<https://bit.ly/3MQx646>

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – mei 2023:

<https://bit.ly/3IAXHQ9>

Mededelingenblad Heemkundekring

Weerderheem Valkenswaard – mei 2023:

<https://bit.ly/3L5rvmG>

Nieuwsbrief Heemkunde de Heerlijkheid Oirschot

– april 2023: <https://bit.ly/43qUavR>

Nieuwsbrief Erfgoedvereniging Dye van Best –

mei 2023: <https://bit.ly/43m0DI9>

Nieuwsbrief heemkundekring Amalia van Solms

Baarle-Nassau/Hertog – mei 2023:

<https://bit.ly/3BUKFck>

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – mei

2023: <https://bit.ly/3OwU29P>

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op:

<https://www.facebook.com/heemkundereusel>

Wil jij onze Nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Drankorgel

Drankorgel in het Westfries Museum in Hoorn.

Het woord drankorgel wordt weleens gebruikt voor iemand die aan alcoholische drank verslaafd is. Het is een synoniem voor een alcoholist, zuipschuit, dronkaard, drinkebroer of een zatlap. Hoe komen we precies aan dit fraaie woord?

Originele betekenis van de term

Over de oorsprong van het scheldwoord drankorgel bestaat onder taalkundigen gelukkig overeenstemming. Drankorgels waren vroeger speciale stellages, die opgevuld werden met grote vaten om wijn of bier in te doen. De stellingen bestonden uit grotere vaten (onder) en kleinere vaten (boven). Hierdoor kon er onderaan de stelling met een tapkraan wijn of bier afgetapt worden in de gewenste hoeveelheid. De stelling werd drankorgel genoemd, omdat de vorm leek op de vorm van een orgel. Vandaar dat het muziekinstrument 'orgel' als woordgedeelte aanwezig is.

In vroegere tijden kwamen personen die drank wilden kopen soms namelijk met een lege fles naar een brouwer of wijnhandelaar. Vervolgens werd daar de fles gevuld met de gewenste drank, uiteraard tegen een vergoeding. Overigens zijn er op diverse plekken in Nederland nog originele drankorgels te vinden. Zo staat er in het Friese dorpje Exmorra in het plaatselijke museum in de grutterswinkel, een echt drankorgel uit 1850. Ook in het Nationaal Jenevermuseum in Schiedam is nog een authentiek drankorgel te zien.

Hoe het drankorgel een scheldwoord werd

Vermoedelijk in de negentiende eeuw werd iemand die te veel alcohol nuttigde, voor het eerst 'drankorgel' genoemd. De gedachte achter dit woordgebruik was dat die persoon zoveel had gedronken als er in een drankorgel past. Enorm veel dus. Zoveel, dat de betreffende drinkebroer ladderzat was.

Volgens Marc de Coster in diens Groot scheldwoordenboek: van apenkont tot zweefteef (2007) was het scheldwoord drankorgel in het begin van de twintigste eeuw vooral in gebruik binnen de Nederlandse studentenwereld.

Bron: Historiek